



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

w sprawie **S. B**

wobec której warunkowo umorzono postępowanie karne o czyn z art. 233 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 5 listopada 2024 r.

kasacji obrońcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 9 stycznia 2024 r., sygn. akt VI Ka 160/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 7 listopada 2022 r., sygn. akt II K 1498/21,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

II. zwraca oskarżonej uiszczoną przez nią opłatę od kasacji.

Marek Pietruszyński

Andrzej Stępka

Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

S.B. została oskarżona o to, że w dniu 15 listopada 2013 r., w O., w Sądzie Rejonowym VII Wydział Karny, będąc uprzednio pouczona o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, złożyła zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym o sygn. akt [...] wskazujące, iż nie zna osoby B.D., nie rozmawiała z nią, nigdy wcześniej jej nie widziała, jak też nie miała wiedzy o artykule, który miał się ukazać w tygodniku „N” i go nie autoryzowała, co nie polegało na prawdzie, tj. o przestępstwo z art. 233 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Olsztynie, wyrokiem z dnia 7 listopada 2022 r., sygn. akt II K 1498/21, na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., warunkowo umorzył wobec oskarżonej postępowanie karne na okres roku próby.

Ponadto, na podstawie art. 67 § 3 k.k., orzekł wobec oskarżonej świadczenie pieniężne w kwocie 500 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonej, wyrokiem z dnia 9 stycznia 2024 r., sygn. akt VI Ka 160/23, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Obrońca S.B. wniósł kasację od wyroku Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając mu „rażącą obrazę przepisów postępowania karnego, mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, to jest art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. w związku z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 2 TUE oraz dyrektywy 2016/3434, polegające na wydaniu zaskarżonego orzeczenia przez sąd ad quem, który był nienależycie obsadzony z tej przyczyny, że w jego jednoosobowym składzie zasiadał sędzia X.Y. powołany na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3 ze zm.), w sytuacji, gdy wadliwość procesu powoływania tego sędziego prowadzi - w okolicznościach niniejszej sprawy, tj. z uwagi na przebieg jego ścieżki zawodowej, pełnione przez niego funkcje oraz postawę ocenianą jako wyrażającą akceptację dla działań godzących w niezawisłość i niezależność sędziowską - do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sądu, co skutkowało pozbawieniem oskarżonej S.B. prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd

ustanowiony ustawą (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka).”

Podnosząc powyższe, wniośł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońcy prokurator wniośł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy jest oczywiście zasadna, zatem podlega rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W postępowaniu w sprawie S.B. wystąpiła bowiem na etapie postępowania przed Sądem drugiej instancji bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady Sądu Okręgowego w Olsztynie, w związku z udziałem w wydaniu zaskarżonego orzeczenia sędziego X.Y., powołanego na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Olsztynie postanowieniem Prezydenta RP nr [...] z dnia [...] 2023 r. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), zawarty w uchwale Nr [...] /2023 z dnia [...] 2023 r.

Na wstępie trzeba przypomnieć, że zgodnie z punktem drugim uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2 poz. 7) „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność w składzie sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw

Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podtrzymuje wielokrotnie już wyrażany w orzecznictwie pogląd o zachowaniu mocy obowiązującej wskazanej wyżej uchwały, mającej moc zasady prawnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22; z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23 i z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22).

Nie ma również wątpliwości, że w świetle powołanych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego, ale także rozstrzygnięć organów międzynarodowych (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* [skarga nr 43447/19]; z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* [skargi nr 49868/19 i 57511/19]; z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce* [skarga nr 1469/20]; z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], *Grzęda przeciwko Polsce* [skarga 43572/18]; z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa przeciwko Polsce* [skarga nr 50849/21]; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, *Komisja Europejska przeciwko Polsce*), Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana ustawą o zmianie KRS z 2017 r. nie jest organem niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Konsekwencją dopuszczenia do funkcjonowania, w sferze obejmującej proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest odpadnięcie przyjmowanego dotąd powszechnie domniemania niezawisłości i bezstronności sędziego nominowanego na wniosek tego organu. Tym samym, jak stwierdzono w uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, nie istnieje już to domniemanie w stosunku do osób, które przystąpiły do konkursów sędziowskich po 17 stycznia 2018 r., a ustalenie czy konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, nie jest stronniczy, w sytuacji gdy przestała obowiązywać reguła jego bezstronności, która była zasadą przed 2018 r., wymaga przeprowadzenia dowodu

pozytywnego bezstronności, podczas gdy uprzednio trzeba było wykazać sytuację przeciwną – czyli brak bezstronności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, w szczególności w powoływanej uchwale z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, jak i orzeczeniach organów międzynarodowych (a zwłaszcza w wyroku ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r. - skarga nr 26374/18), wypracowany został model trzystopniowego testu, pozwalającego na ustalenie czy wady w procesie nominacyjnym konkretnego sędziego prowadzą na gruncie krajowym do stwierdzenia nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a na gruncie konwencyjnym do uznania, że skład sądu z udziałem tak powołanego sędziego nie stanowi sądu „ustanowionego na mocy ustawy”, o którym mowa w art. 6 ust. 1 EKPC. Założenia testu bezstronności zostały przyjęte w uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., a następnie uszczegółowione w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., odwołującej się do wskazań zawartych w wyroku ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r. (skarga nr 26374/18).

Test tego rodzaju został przeprowadzony przez Sąd Najwyższy w stosunku do sędziego Sądu Okręgowego w Olsztynie X.Y. w niniejszej sprawie, a jego wynik wypadł negatywnie, przy czym decydujące znaczenie miała w tym względzie postawa tego sędziego wobec destrukcyjnych dla polskiego wymiaru sprawiedliwości zmian dokonywanych od roku 2017 r. przez ówczesną władzę ustawodawczą i wykonawczą. W tym bowiem roku rozpoczęły się szkodliwe dla polskiego wymiaru sprawiedliwości zmiany legislacyjne mające w zamierzeniu ówczesnej władzy ograniczyć niezależność sądów i niezawisłość sędziów. Ich wyrazem były m.in. ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 1452), która w art. 17 dawała Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do odwoływania (przez 6 miesięcy od wejścia tej ustawy w życie), w drodze dyskrecyjnych decyzji, prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych czy też ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. Z 2018 r., poz. 3).

Przeprowadzając powyższy test, Sąd Najwyższy korzystał z dokumentów zawartych w aktach osobowych tego sędziego oraz informacji dostępnych w domenie

publicznej na temat przebiegu jego kariery zawodowej po 2017 r. oraz postępowania konkursowego na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Olsztynie.

Z nadesłanych przez Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie akt osobowych wynika, że X.Y., po ukończeniu aplikacji prokuratorskiej w dniu 30 września 2008 r. i złożeniu egzaminu prokuratorskiego w dniu 14 października 2008 r., pracował na stanowisku asystenta sędziego w Sądzie Rejonowym w Grudziądzu (do dnia 14 czerwca 2009 r.), a w okresie od 15 czerwca 2009 do 17 kwietnia 2012 r. był asesorem Prokuratury Rejonowej w Ławie. Po powołaniu w dniu 18 kwietnia 2012 r. na stanowisko prokuratora Prokuratury Rejonowej rozpoczął pracę w Prokuraturze Rejonowej w Nowym Mieście Lubawskim, w dniu 29 kwietnia 2016 r. obejmując stanowisko zastępcy Prokuratora Rejonowego.

Od 2016 r. X.Y. był sędzią w Sądzie Dyscyplinarnym przy Prokuratorze Generalnym.

X.Y. wziął udział w konkursie na stanowisko sędziowskie w Sądzie Rejonowym w Działdowie, ogłoszonym w obwieszczeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 maja 2018 r. (M.P. z 2018 r., poz. 518), już po dokonaniu zmian osobowych w Krajowej Radzie Sądownictwa na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.

Kolegium Sądu Okręgowego w Elblągu uchwałą nr [...] /2018 z dnia 27 sierpnia 2018 r. jednogłośnie postanowiło przedstawić Zgromadzeniu Ogólnemu sędziów okręgu kandydaturę X.Y. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Działdowie z opinią pozytywną. Zgromadzenie Ogólne stosunkiem głosów 30 „za” do 14 „przeciw” zaaprobowало tę kandydaturę. Uchwałą nr [...] /2018 z dnia [...] 2018 r. Krajowa Rada Sądownictwa postanowiła przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie X.Y. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego w Sądzie Rejonowym w Działdowie, a postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia [...] 2019 r. X.Y. został powołany do pełnienia urzędu na tym stanowisku, które objął w dniu 21 lutego 2019 r.

Już w dniu 12 marca 2019 r., a więc w niecały miesiąc po objęciu pierwszego stanowiska sędziowskiego, sędzia X.Y. został powołany przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia funkcji prezesa Sądu Rejonowego w Działdowie na okres 4 lat.

Półtora roku po objęciu pierwszego stanowiska sędziowskiego, tj. w dniu 8 września 2020 r., Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku delegował sędziego X.Y. do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w Elblągu na okres roku, licząc od dnia 2 listopada 2020 r.

Na mocy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2021 r. sędzia X.Y. został członkiem komisji egzaminacyjnej do spraw aplikacji radcowskiej przy Ministrze Sprawiedliwości z siedzibą w Olsztynie.

Sędzia X.Y. udzielił pisemnego poparcia w konkursie na członków Krajowej Rady Sądownictwa II kadencji, zainicjowanym obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 grudnia 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. 1127) kandydatom: Annie Dalkowskiej, Jarosławowi Dudziczowi, Joannie Kołodziej – Michałowicz, Maciejowi Nawackiemu, Łukaszowi Piebiakowi i Rafałowi Puchalskiemu.

W dniu 29 grudnia 2021 r. Minister Sprawiedliwości delegował sędziego X.Y. do pełnienia obowiązków w Sądzie Okręgowym w Elblągu od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r.

Sędzia X.Y. wziął udział w konkursie na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Elblągu, ogłoszonym obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 maja 2022 r. (M.P. z 2022 r. poz. 491). Uchwałą nr [...] /2022 z dnia [...] 2022 r. Krajowa Rada Sądownictwa umorzyła to postępowanie w związku z cofnięciem przez niego zgłoszenia.

W dniu 23 czerwca 2022 r. sędzia X.Y. został odwołany przez Ministra Sprawiedliwości z funkcji Prezesa Sądu Rejonowego w Działdowie w związku ze złożoną rezygnacją z tego stanowiska. W tym samym dniu został powołany przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia funkcji wiceprezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dniem 24 czerwca 2022 r. na okres sześciu lat.

W dniu 30 czerwca 2022 r. Minister Sprawiedliwości odwołał sędziego X.Y. z delegacji w Sądzie Okręgowym w Elblągu, w tym samym dniu delegując go do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w Olsztynie od dnia 15 sierpnia 2022 r. na czas nieokreślony.

Sędzia X.Y. wziął udział w konkursie na stanowisko sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Olsztynie, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2022 r. pod poz. 1162. Kolegium Sądu Okręgowego w Olsztynie oceniło pozytywnie

jego kandydaturę, oddając 9 głosów „za”, 8 głosów „przeciw” i 1 głos „wstrzymujący się”. Ocenę kwalifikacji kandydata w postępowaniu konkursowym sporządził sędzia Sądu Okręgowego w Olsztynie, którego sędzia X.Y. podówczas był wiceprezesem. Uchwałą nr [...] /2023 z dnia [...] 2023 r. Krajowa Rada Sądownictwa przedstawiła wniosek o powołanie X.Y. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Olsztynie, oddając za jego kandydaturą 17 głosów „za” przy dwóch głosach „wstrzymujących się”. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej nr [...] z dnia 4 lipca 2023 r. sędzia X.Y. został powołany na to stanowisko.

Z dniem 16 września 2023 r., a więc niecałe trzy tygodnie później, sędzia X.Y. objął funkcję Przewodniczącego VIII Wydziału Wizytacyjnego Sądu Okręgowego w Olsztynie.

Analiza wskazanych wyżej okoliczności – ustalonych na podstawie akt osobowych sędziego X.Y., jak również informacji dostępnych w domenie publicznej – prowadzi do wniosku, że po 2017 r. nastąpiło zdecydowane przyspieszenie jego kariery zawodowej, co w sposób bezpośredni łączy się z jego akceptacją dla destrukcyjnych dla wymiaru sprawiedliwości działań prowadzonych w tym czasie z inicjatywy ówczesnego Ministra Sprawiedliwości. X.Y. dwukrotnie brał udział w postępowaniach konkursowych przed tzw. neo-KRS, mimo świadomości, że organ ten został wadliwie ukształtowany. Co więcej, aktywnie wspierał kandydatów w staraniach o uzyskanie stanowiska w KRS drugiej kadencji, udzielając rekomendacji osobom bezpośrednio zaangażowanym w demontaż wymiaru sprawiedliwości, w tym Łukaszowi Piebiakowi.

Sama kariera sędziego X.Y. w wymiarze sprawiedliwości zasługuje na miano co najmniej błyskotliwej. Fakt objęcia przez niego funkcji Prezesa Sądu Rejonowego w Działdowie zaraz po przyjęciu nominacji sędziowskiej, w następstwie decyzji Ministra Sprawiedliwości, stanowi oczywisty dowód istnienia związku między poparciem władzy wykonawczej dla X.Y. a jego sytuacją zawodową. Ponadnormatywnie szybko sędzia ten pokonywał też kolejne szczeble kariery sądowniczej, mimo braku stosownego doświadczenia orzeczniczego.

Wszystko to: a więc dwukrotne wzięcie przez X.Y. udziału w konkursie na stanowisko sądownicze z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS, obejmowanie przez niego stanowisk orzeczniczych oraz kierowniczych w sądach mimo braku

niezbędnego doświadczenia zawodowego oraz okazane poparcie dla kandydatur do niekonstytucyjnego organu, nie pozostawia wątpliwości, że z uwagi na powyższe uwarunkowania związane z osobą sędziego X.Y. w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy nie zapewniał prawa do sądu niezawisłego i niezależnego, ustanowionego ustawą w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym, bowiem w ocenie niezależnego i obiektywnego obserwatora powstać musi uzasadnione wskazanymi wyżej okolicznościami przekonanie, że sędzia, który otrzymał awans w takich warunkach, będzie w swojej ocenie ponadprzeciętną miarą związany z władzą wykonawczą, a więc w stopniu, który przesądza o braku jego bezstronności.

Wobec potrzeby naprawienia zaistniałych nieprawidłowości, związanych z postępowaniem nominacyjnym sędziego X.Y. na szczeblu krajowym, co mógł uczynić wyłącznie Sąd Najwyższy w ramach postępowania kasacyjnego, konieczne było uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania. Tylko bowiem takie rozstrzygnięcie uchroni również Państwo Polskie przed konsekwencjami, w tym finansowymi, które może ponieść w wypadku wniesienia w niniejszej sprawie skargi do ETPCz z zarzutem naruszenia prawa do rzetelnego procesu, a więc rozpoznania sprawy przez sąd niespełniający standardu sądu niezawisłego i bezstronnego „ustanowiony ustawą” (art. 6 ust. 1 EKPC).

Procedując powtórnie, Sąd Okręgowy w Olsztynie rozpozna sprawę w składzie nierodzającym wątpliwości co do jego niezależności, niezawisłości i bezstronności, a więc spełniającym wymóg „sądu ustanowionego ustawą”.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, przy czym o zwrocie opłaty od kasacji zgodnie z art. 527 § 4 k.p.k.

Marek Pietruszyński

Andrzej Stępka

Eugeniusz Wildowicz

WB

[a.ł].